

2.– PERIKLES: DEMOKRAZIA

Jakituria sortaldetik etorren: An izan ziran arlo onetan ospetsuak Buda, Konfuzio, Sinto...

Baiña sortaldean jakituria antxiñako kondairakaz eta erlejiñoakaz batu eben eta nortasun bereizi bagerik geratu zan.

Jakitori ori Grezia´tarrak artu eben eta emen, erlejiñotik at, nortasuna emon eutsoen. Au da beste batzuren artean Perikles´ek egin ebana.

Egia esan, izan ziran burrukaldi latzak presiatarren eta Grezia´tarren artean, batez be Salamina´ko gudaldian. Une larria benetan axe! Beste mundu bat izango zan gurea persiatarrak irabazi ba´eben. Jantipo Perikles´en aita izan zan gudalburu.

..

Grezia´n, itzi dagiguzan alde batera espartarrak. Onek gogorkeri-zaleak ziran eta agintaritzea bakarraren alde, demokraziaren aurka, egozan. Artu dagigun Atenas´en demokraziaren bidea. Perikles´ek eroan eban bide au gorengo maillara, berak ori egin al izan eban 30 urteko agintaritzan.

Aiztu-eziña da jokabide orrek gaurko mundurako sortu eban aldakuntza!

..

K.a.497n. urtea zan. Jantipo gudalburu aundiak seme bat izan eban eta Perikles ezarri eutson izena.

Perikles´ek demokrazia sortzeko erakundeak, demoak, asmau ebazan, inguruan erri osoa zala. Onelan agindu eban 30 urtean eta Esparta´ko “trirano”ak baiño aginpide geiago lortu eban..

Orretarako eta bide orretatik Atenas apaintzeko ta bere legeak sendotzeko eralketa aundiak egin bear izan ebazan eta orrelan egin al izan ebazan etxegintza-lan arrigarriak eta ertibidekoak, eredugarriak. Laurion´en aurkitu ziran zidar meategiak be laguntza ona emon eben.

..

Konturatu zan erritar lez artuak ziranak ezin daitezkeza geiegi ugaritu eta K.a.´ko 451n. urtean erritarra izena ta eskubideak lortzeko baldintza oneik ezarri ebazan: Aita eta ama izan daitezela erritarrak, ez daitezela izan ezkontza nastatuen umeak, ez daitezela izan etorkiñak.. Eta erritarrak ez ziranak ez euken lanik eta ez saririt.

..

Ez zan dana ona Perikles gizon ospetsuagan. Alde batetik berak egiña da Akropolis ospetsua, Partenon aundia barru dala, eta Atenas uri osoa etxe ederrez apaintzea. Baiña ori dana egiteko zergak goratu-bearra izan eban eta zerga oneik ordaindu-eziñak biurtu ziran erritarrentzat.

Ez da aiztu bear an alboan egoala Esparta zelatia!

..

K.a.´ko 431n. urtean izan zan Peloponeso´ko gudaldia eta espartarrak bizi-bizi etorri jakozan aurka. Indartsuagoak be ba-ziran.

Orduan demokrazi-zaleak Atenas uriaren barruan batu eta pillatu ziran.

Pillatze orrek, zori txarrez, izurri ikaragarria sortu eban eta gizaki asko erail ebazan eta Perikles´egan erritarrak euken on-ustea ortxe amaitu zan.

Alboratu egin eben, epaitu eta diru-izun ikaragarriak ezarri erriaren dirua txarto erabilli ebalakoan.

..

Baiña 30 urtean erriak agintari izan eban Perikles aundia barik bizi izaten ez ekian erriak eta K.a.´ko 429n. urtean barriro aukeratu eben. Ez luzaroko. Bera be izurriak erail eban.

Perikles´ek ez eban iñoz barrerik egiten, bitan bai egin eban negar, baiña izatez oso sentikorra zan.

..

Mileto´ko Aspasia andereagaz maitemindu zan Perikles, andere ederra eta zurra zan eta asko lagundu eutson, batez albo-erriakazko artu-ermonetan.

Andere eder eta ekintzaille onek Perikles´egaz izan ebazan artu-emonak aztergarriak dira.

Aspasia´k luzaro iraun eban inguruko agintarien artean, baiña azkenean Perikles´egazko ezkontzea auzi egin eban.

OLAZAR´tar Martin´ek

ZAINDU NAGIZU

Zaindu nagizu Jauna
gaitzez beterik dagon
ezbear onetan,
zaindu gizon bizia
urduri aurkitzen dan
galbide estuetan.

Etsaia, gogor, dabil
beren almen osoaz
ondu gurarik,
egiz, indartsua da
txarkerien bidetan
erdi zoraturik.

Babes billa natortzu
goizian goizetik
eguzkiz batean,
gora egun ederra
urrezko argiagaz
zuzentasunean.

PAULIN